

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 214g/2022

*privind excepția de neconstituționalitate a articolului 307 din Codul penal
(răspunderea penală a judecătorului pentru pronunțarea unei hotărâri care
nu a fost casată de instanțele superioare)*

CHIȘINĂU

31 ianuarie 2023

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Domnica MANOLE, Președinte,
dlui Nicolae ROȘCA,
dnei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, judecători,
cu participarea dlui Marcel Lupu, asistent judiciar,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 12 decembrie 2022,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 31 ianuarie 2023, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 307 din Codul penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, ridicată de dl Igor Vornicescu, parte în dosarul nr. 1a-696/2021, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de un complet de judecători de la Curtea de Apel Chișinău (format din dna Oxana Robu, dl Igor Mânăscuță și dl Stelian Teleucă), pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe rolul Curții de Apel Chișinău se află cauza penală de învinuire a dlui Igor Vornicescu de comiterea infracțiunii de pronunțare cu bună-știință a unei hotărâri judecătorești contrare legii, prevăzută la articolul 307 alin. (1) din Codul penal.

4. Pe parcursul judecării cauzei în apel, dl Igor Vornicescu a ridicat excepția de neconstituționalitate a articolului 307 din Codul penal.

5. Printr-o încheiere din 28 noiembrie 2022, Curtea de Apel Chișinău a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a sesizat Curtea Constituțională.

B. Legislația pertinentă

6. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1
Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 22 Neretroactivitatea legii

„Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 114 Înfăptuirea justiției

„Justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești.”

Articolul 116 Statutul judecătorilor

„(1) Judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

[...]”

(6) Sancționarea judecătorilor se face în conformitate cu legea.

[...]”

Articolul 119 Folosirea căilor de atac

„Împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și organele de stat competente pot exercita căile de atac, în condițiile legii.”

Articolul 120 Caracterul obligatoriu al sentințelor și al altor hotărâri judecătorești definitive

„Este obligatorie respectarea sentințelor și a altor hotărâri definitive ale instanțelor judecătorești, precum și colaborarea solicitată de acestea în timpul procesului, al executării sentințelor și a altor hotărâri judecătorești definitive.”

7. Prevederile relevante ale Codului penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, sunt următoarele:

Articolul 307

Pronunțarea unei sentințe, decizii, încheieri sau hotărâri contrare legii

„(1) Pronunțarea cu bună-știință de către judecător a unei hotărâri, sentințe, decizii sau încheieri contrare legii

se pedepsește cu amendă în sumă de la 650 la 1150 unități convenționale sau cu închisoare de până la 5 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani.

(2) Aceeași acțiune:

a) legată de învinuirea de săvârșire a unei infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave;

se pedepsește cu închisoare de la 3 la 7 ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

8. Autorul excepției a menționat că articolul 307 din Codul penal sancționează fapta de pronunțare cu bună-știință de către judecător a unei hotărâri, sentințe, decizii sau încheieri contrare legii. Aceste prevederi admit răspunderea penală a judecătorului pentru pronunțarea unui act judecătoresc care nu a fost casat de instanțele superioare. În opinia sa, verificarea caracterului legal al hotărârilor judecătorești poate fi efectuată doar de către instanțele ierarhic superioare prin intermediul căilor de atac. În acest context, autorul excepției a afirmat incidența articolelor 1 alin. (3), 22, 23 alin. (2), 114, 116 alin. (1) și (6), 119 și 120 din Constituție.

9. De asemenea, autorul excepției a susținut că articolul 4 alin. (1) literele a), b) și i) din Legea cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor stabilește următoarele abateri disciplinare: nerespectarea intenționată sau din neglijență gravă a obligației de abținere; adoptarea unei hotărâri judecătorești prin care, intenționat sau din neglijență gravă, au fost încălcate drepturile și libertățile fundamentale; încălcarea normelor imperative în procesul de înfăptuire a justiției. Potrivit autorului excepției, aceleași fapte pot fi catalogate ca infracțiune pe baza articolului 307 din Codul penal. Autorul excepției consideră că legislatorul nu a reglementat criteriile de delimitare a răspunderii disciplinare și penale a judecătorilor, fapt contrar articolelor 1 alin. (3), 22 și 23 alin. (2) din Constituție.

B. Aprecierea Curții

10. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

11. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor dispoziții din Codul penal, ține de competența Curții Constituționale.

12. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de o parte într-un proces din fața instanței de judecată. Astfel, excepția a fost ridicată de un subiect cărui i s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

13. Curtea notează că o altă condiție pentru formularea excepției de neconstituționalitate o reprezintă aplicabilitatea prevederilor contestate în cauza în care a fost ridicată excepția. Curtea reține că dispozițiile articolului 307 din Codul penal incriminează pronunțarea unei sentințe, decizii, încheieri sau hotărâri contrare legii și ar putea fi aplicate în cauza în care s-a ridicat excepția de neconstituționalitate, pentru că inculpatului din această cauză i se impută comiterea infracțiunii în discuție.

14. Prevederile contestate au mai constituit obiectul unor sesizări la Curtea Constituțională (a se vedea HCC nr. 12 din 28 martie 2017; DCC nr. 58 din 27 iunie 2017; DCC nr. 59 din 27 iunie 2017). Totuși, raportate la argumentele menționate de autorul excepției, prevederile contestate nu au mai constituit obiect al controlului de constituționalitate.

15. Potrivit autorului excepției, faptul că articolul 307 din Codul penal permite tragerea la răspundere penală a judecătorului pentru pronunțarea unui act judecătoresc care nu a fost casat de instanțele superioare este contrar articolelor 1 alin. (3) [*preeminența dreptului*], 22 [*neretroactivitatea legii*], 23 alin. (2) [*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*], 114 [*înfăptuirea justiției*], 116 alineatele (1) și (6) [*statutul judecătorilor*], 119 [*folosirea căilor de atac*] și 120 [*caracterul obligatoriu al sentințelor și al altor hotărâri judecătorești definitive*] din Constituție. De asemenea, autorul consideră că legislatorul nu a reglementat criteriile de delimitare a răspunderii disciplinare și penale a judecătorilor, fapt contrar articolelor 1 alin. (3), 22 și 23 alin. (2) din Constituție

16. Curtea constată că, deși aceste critici de neconstituționalitate nu au mai fost avansate în raport cu articolul 307 din Codul penal, problemele abordate de autorul excepției au fost tranșate de Curte cu ocazia soluționării unor sesizări care vizau alte norme legale.

17. Referitor la inițierea unei anchete penale pentru pronunțarea unei hotărâri judecătorești ilegale care nu a fost casată de instanțele superioare, Curtea s-a pronunțat în Decizia nr. 24 din 22 februarie 2022.

18. Curtea a reținut că problema în discuție a fost abordată în recomandările instituțiilor internaționale. Sub acest aspect, analizând nota de fundamentare a unei modificări în legea penală a Republicii Kârgâze, Comisia de la Veneția a menționat că, de principiu, o persoană poate fi trasă la răspundere penală atunci când sunt întrunite elementele constitutive ale infracțiunii, astfel cum sunt definite de lege. De regulă, acestea le reprezintă fapta prejudiciabilă (*actus reus* – în contextul judecătorilor, „adoptarea unei hotărâri injuste”) împreună cu o formă de vinovăție (*mens rea* – în contextul judecătorilor, „cu bună știință”). De fapt, elementele constitutive ale infracțiunii pot exista în mod independent de casarea hotărârii. Casarea hotărârii poate avea loc din diferite motive, care nu au neapărat legătură cu

infracțiunea. De asemenea, se poate întâmpla ca hotărârea să nu fie casată, însă elementele constitutive ale infracțiunii să fie întrunite. Răspunderea penală a judecătorului și rezultatul procedurilor de atac sunt două aspecte distincte, care nu trebuie suprapuse (a se vedea Opinia comună a Comisiei de la Veneția și a Biroului pentru Instituțiile Democratice și Drepturile Omului, CDL-AD(2014)018, § 48). Ulterior, Comisia de la Veneția a reiterat în mod parțial aceste raționamente în Opinia sa *amicus curiae* pentru Curtea Constituțională a Republicii Moldova (CDLAD(2017)002) referitoare la răspunderea penală a judecătorilor (DCC nr. 24 din 22 februarie 2022, § 24).

19. Curtea a constatat că *actus reus* (i.e. pronunțarea unei hotărâri, sentințe, decizii sau încheieri contrare legii) și *mens rea* (i.e. cu bună-știință) ale infracțiunii prevăzute de articolul 307 din Codul penal pot fi întrunite în mod independent de existența unei hotărâri de casare a actului judecătoresc despre care se pretinde că este ilegal. Spre exemplu, atât în procesul civil, cât și în cel penal, judecătorii pot pronunța hotărâri (*lato sensu*) ilegale care nu pot fi supuse niciunei căi de atac, însă ilegalitatea să fi fost comisă în mod deliberat. Dacă, prin absurd, tragerea la răspundere penală a judecătorilor pe baza articolului 307 din Codul penal s-ar face potrivit criteriului posibilității de a ataca hotărârea, atunci judecătorii ale căror pretinse hotărâri ilegale pot fi atacate ar fi tratați în mod discriminatoriu în comparație cu judecătorii ale căror pretinse hotărâri ilegale nu pot fi contestate în fața unei instanțe superioare. Pentru cei din urmă, situația ar reprezenta o cale de eludare a legii penale. De asemenea, ilegalitatea unui act judecătoresc irevocabil poate rezulta din aprecierea Curții Europene în procesul examinării unei plângeri împotriva Republicii Moldova. În practică pot fi și alte exemple care demonstrează că elementele infracțiunii pot exista indiferent de casarea hotărârii judecătorești (DCC nr. 24 din 22 februarie 2022, §§ 25-26).

20. Așadar, având în vedere că problema care vizează tragerea la răspundere penală a judecătorului pentru pronunțarea unei hotărâri neanulate de instanțele superioare este similară celei care a făcut obiectul Deciziei nr. 159 din 24 din 22 februarie 2022, Curtea reține că considerentele acesteia sunt aplicabile, *mutatis mutandis*, și în prezenta cauză.

21. Referitor la argumentele privind lipsa unor criterii de delimitare a răspunderii disciplinare a judecătorilor de răspunderea penală, Curtea subliniază că, potrivit jurisprudenței sale, Constituția nu interzice cumulul răspunderii disciplinare cu răspunderea penală în cazul în care una și aceeași faptă comisă de salariat constituie, deopotrivă, o abatere disciplinară și o infracțiune (a se vedea HCC nr. 24 din 14 septembrie 2016, § 81; DCC nr. 44 din 18 mai 2020, § 44).

22. Prin urmare, având în vedere cele menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g) și 140 din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 307 din Codul penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, ridicată de dl Igor Vornicescu, parte în dosarul nr. 1a-696/2021, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

*Chișinău, 31 ianuarie 2023
DCC nr. 11
Dosarul nr. 214g/2022*